

Мирјана Димитријевић Станковић 028.8-053.9:615.85(497.11)
Народна библиотека Ужице
mira.d.stankovic@gmail.com

Снежана Марић
Народна библиотека Ужице
snezanamalic67@gmail.com

Тијана Бацетић
Народна библиотека Ужице
tbacetic@gmail.com

Прегледни рад

КЊИГА КАО ЛЕК

Примена библиотерапије у Домском одељењу за смештај одраслих и старијих лица на Забучју

Сажетак: Јавне библиотеке, место за окупљање корисника свих генерација, организују и културне програме прилагођене различитим старосним групама. Народна библиотека Ужице је, током 2021. године, реализовала пројекат на тему библиотерапије за старије особе смештене у Дому на Забучју. Терапија књигом или библиотерапија, циљана употреба писане или говорене речи како би се изазвало лечење, развој или позитивна промена у људском бићу, показала се успешном код особа свих узраста, у институцијама и ван њих, као и код здравих људи. Кроз овај пројекат на Забучју остварена је сарадња између Библиотеке, Медицинске школе у Ужицу, Српске православне цркве и психолога из Здравственог центра. Циљ је био да се старијим људима побољша квалитет живота и расположење током изолације праћене пандемијом. С обзиром на то да пројекат није било могуће реализовати у просторијама Дома, дошло се на идеју да се спроведе путем видео позива, односно преко Zoom апликације.

Кључне речи: Библиотерапија, стари, књига, библиотека, Дом за стара лица, библиотекар, поезија, психолог, свештеник, Библија.

Увод

Књига може утицати на човека, усмерити га, охрабрити га, па чак и променити. „У неким случајевима књига одвлачи човека од лошег утицаја и усмерава његову енергију на постизање позитивних

циљева, спасава од досаде, буди жељу за сазнањем; у другим случајевима књиге нас приморавају да преиспитамо читав свој живот, да променимо не само однос према нечему, већ и целокупно своје понашање”.¹ Египатски фараон Рамзес II је једну од својих бројних одаја посветио књигама и именовao је „Кућом за лечење душе”.² Дакле, књига је помоћно средство које се користи у терапеутске сврхе, јер читање одговарајућих књига изазива позитивне промене у људском бићу.

Терапија књигом или библиотерапија је употреба одређене, правилно одабране, литературе као средства за одржавање менталног здравља. Јефтин је, применљив и забаван начин терапије и користи се првенствено за лечење симптома везаних за промене расположења и стања која из њих произилазе. Није замишљена као основни облик терапије, већ као додатак другим методама. Књиготерапија (библиотерапија) покушава да отвори људима свет задовољства, да им учини живот богатијим, и да то задовољство пренесу другим људима.³ Може се примењивати код појединачних и групних терапија и користи људима свих доба.

Како положај старих одавно заокупља пажњу друштва, тако јавне библиотеке, као места за окупљање свих генерација, покушавају да адекватно одговоре на потребе корисника и да одређене програме прилагоде управо тој циљној групи. Стари, односно генерације плус су хетерегоне групе у друштву и имају различита интересовања. У њиховим животима појављују се здравствени проблеми, желе пажњу и разумевање, теже проналажењу личног мира и стабилног животног баланса. Код старијих особа је смањен осећај социјалне ефикасности, а повећана рањивост и изложеност стресу и депресији.⁴ Све више постају зависни, смањује се њихова

1 Наталија Томовна Огенесјан, „Библиотерапија као средство самоактуелизације психичких стања”, *Библиотека као ојледало васељене*, прир. Добрило Араниновић (Београд: Службени гласник, 2009): 533.

2 Тања Зеленика, *Библиотерапија за особе тиреће живојне доби* (дипломски рад, Свеучилиште у Загребу, Филозофски факултет, 2020), 3 <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:995815> (преузето 18. 4. 2022).

3 Tanja Šešum, *Iselite se... čitajući: knjigoterapija kao lek za dušu i telo* (Beograd: Esotheria, 2018), 18.

4 Tanja Zelenika, *Biblioterapija za osobe treće životne dobi* (diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2020), 12 <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:995815> (preuzeto 18. 4. 2022).

самосталност, зато је веома важно да одржавају социјалне везе. У раду са старијим лицима не треба имати предрасуде јер то утиче на њихов квалитет живота. Активно старење огледа се у индивидуалном развоју, самоостварењу и благостању током година. Друштво као целина треба да им се посвети како би смислено искористили своје године за себе и окружење, а да се при томе не осећају изоловано. „Највећи културни успех једне нације су задовољни стари”.⁵

Дефиниција и врсте библиотерапије

Корени библиотерапије сежу у најдубљу прошлост када су људи окупљени око логорских ватри причали приче у којима су слушаоци могли да препознају своје проблеме или саосећају са проблемима других људи. Током читаве историје, усмена и писана реч била је једно од најмоћнијих оруђа лечења рањене душе, што могу посведочити натписи на библиотекама старог света као што су *лек за душу* или *место за исцељење душе*. Питагора, Платон и Аристотел указивали су на важност књижевности у исцелитељске сврхе. У средњем веку, са првим црквеним библиотекама и књигама религиозне тематике нудио се корисницима духовни мир.⁶ Са употребом књига као средствима која се користе како би се људи лакше носили са сопственим проблемима започето је крајем 18. века у Европи. Тада су у Француској, Енглеској и Италији књиге почеле да се користе у лечењу менталних стања психичких болесника. Све до 1900. године библиотеке широм Европе постале су обавезни, саставни део менталних установа. У Америци лекар Бенџамин Раш препоручује Библију и друге верске списе у лечењу својих болесника. Убрзо све менталне болнице у САД почињу да оснивају библиотеке које служе као интелектуалне и емоционалне апотеке за пацијенте. Научно утемељење библиотерапија добија тек у 20. веку, па се термин први пут употребљава 1916. године, када је доктор Семјуел Кротерс, у свом познатом чланку, реч *дидлио* повезао са терапијом. Према *Оксфордском речнику* термин се први пут поја-

5 Гудрун Кулцер, *Библиотечке услуге за особе шрећеј живојној годџ: йонуде за сџарије особе* (Београд: Народна библиотека Србије, 2017), 108.

6 Даница Савић, „Настанак, развој и значај библиотерапије”, *Библиотечкар*, бр. 2 (2021): 10.

вио 1920. у „Уклетој књижари” (*The Haunted Bookshop*) Кристофера Морлија, док је *Илустрирани медицински речник* Њумана Дорланда прихватио библиотерапију, 1941. године, дефинишући је као „употребу читања књига у лечењу нервних болести”.⁷ Дакле, након 1916. године библиотерапија почиње брзо да се развија. Двадесетих и тридесетих година прошлог века вршена су бројна истраживања о благотворном дејству књиге на здравље. Уз музикотерапију, терапију писања, терапију биљака, психотерапију, библиотерапија је постала веома ефикасан начин решавања као и превенције разних проблема са којима се сусрећу особе из различитих старосних група. Психијатри, психолози, библиотекари, социјални радници убрзо схватају да је књига важно терапеутско средство у раду са хендикепираним особама, деликвентима, имигрантима, па је тако уследила и појава групних третмана, али и бројних дефиниција библиотерапије.

Према веома истакнутој дефиницији аутора Џона Пардека (John T. Pardecka), из 1993. године, библиотерапија је самопропитивање као и оставривање које се открива читањем без обзира на извор. То уствари значи да када особа чита у њему се догађају разни процеси, он пропитује себе, као и ситуације у којима се налази. Појам библиотерапије је широко распрострањен.⁸ Према дефиницији Америчког библиотекарског друштва, библиотерапија је употреба бираних материјала за читање у терапеутске сврхе и вођење до решавања личних проблема кроз директно читање. Дефиницију библиотерапије дала је и Керолин Шруд (Caroline Shrodes), која сматра да је библиотерапија процес динамичке интеракције између личности читаоца и литературе као психолошког подручја које се може користити за лични раст и развој.⁹ Семјуел Кротерс (Samuel Crothers) је библиотерапију описао као процес вођења читања у

7 Hefziba Anderson, *Biblioterapija, ili mogu li nas knjige usrećiti?*, 12. 8. 2019. <http://www.glif.rs/blog/biblioterapija-ili-mogu-li-nas-knjige-usreciti/> (преузето 12. 5. 2022).

8 Tanja Zelenika, *Biblioterapija za osobe treće životne dobi* [diplomski rad], Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, (2020), 5 <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:995815> (преузето 18. 4. 2022).

9 Maja Radanović, „Biblioterapija kao edukativna i terapijska alatka i prikaz portretisanja psihopatoloških fenomena u jednom književnom delu, sa posebnim osvrtom na depresiju”, *Timočki medicinski glasnik*, br. 2 (2015) <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0350-2899/2015/0350-28991502106R.pdf> (преузето 23. 8. 2021).

коме је литература веома моћно средство у борби против разних обољења и стања.¹⁰

У званичној науци изостаје једнообразна дефиниција, али једном речју, библиотерапија представља циљану употребу писане или говорене речи како би се изазвало лечење, развој или трансформација, нека позитивна промена у људском бићу. У данашње време, и поред неуједначених парадигми библиотерапије, постоји тенденција за њеним теоретизовањем и истраживањем.¹¹ Собзиром на циљеве, програме и водитеље може се поделити на: институционалну, клиничку и развојну. *Институционална библиотерапија* спроводи се искључиво код хоспитализованих особа и реализује се индивидуално или групно. Терапију спроводи тим психијатара и посебно едукованих библиотекара унутар институције. *Клиничка библиотерапија* је групна терапија и односи се на особе које имају емоционалне проблеме у понашању.

Најбоље резултате даје тимски рад психијатара, социјалних радника и библиотекара. Главна сврха је омогућити особи да најбоље искористи свој потенцијал. Код ове врсте библиотерапије улога библиотекара је највећа јер он својим искуством као и познавањем књига и корисника може дати вредне препоруке за одређена стања. *Развојна библиотерапија* је мање формалног карактера и подразумева групне активности у којима појединци добровољно учествују. Спроводи се како би се предупредила стања која настају као резултат кризних ситуација у којима се особа налази. Библиотерапеути су библиотекари и учитељи, а улога библиотекара огледа се у избору одговарајуће литературе у складу са терапијским захтевима, јер се пажња посвећује дискутовању о прочитаном.¹² Међутим, условно библиотерапију можемо поделити на ону која је усмерена на одређени циљ, односно помаже у учвршћивању вере у себе и изграђивању оптимизма и ону која није усмерена ни на какав циљ, односно која служи да се поправи расположење и корисник одвуче од констатног размишљања о проблему.

10 Tanja Zelenika, *Biblioterapija za osobe treće životne dobi* [diplomski rad], Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2020), 5 <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:995815> (preuzeto 18. 4. 2022).

11 Даница Савић, „Настанак, развој и значај библиотерапије”, *Библиотекар*, бр. 2 (2021): 11.

12 Исто, стр. 14.

Фазе и циљеви библиотерапије

Процес библиотерапије може се поделити у три фазе. Оно што је на самом почетку важно је *идентификација*. У овој фази се читалац поистовећује са главним ликом у делу и неким његовим особинама. Неке ситуације у којима се главни лик у делу нашао наводе читаоца да размисли како би се он понео уколико би се нашао у таквој позицији. Следећа фаза је *катарза*. У њој читалац преиспитује све поступке лика, рационалније размишља и увиђа проблеме као и могућа решења. Катарза је синоним душевног и интелектуалног прочишћења. Трећа фаза је *увид* и представља рационалнији поглед на читаву ситуацију и тада појединац схвата своје проблеме као и могуће начине да их реши. Да би библиотерапија била успешна потребно је да читалац прође све три фазе.

Читањем књига повећава се саморазумевање и превазилазе страхови, проналазе се нове идеје и информације које се могу применити у различитим ситуацијама. Такође читање помаже у усавршавању комуникацијских вештина, стицању самопоуздања, ослобађању од напетости и наводи на позитивно размишљање. Библиотерапија се користи с циљем да се повећају социјалне вештине, читалачке способности и да се промовишу промене у приступу према људима и ситуацијама. Џон Пардек наводи седам циљева библиотерапије:

- пружање информација о проблемима
- омогућује увид у проблеме
- подстиче дискусију о могућим потешкоћама
- омогућује откривање нових вредности и ставова
- пружа решење за проблеме
- повећава емпатију и разумевање за друге и њихове потешкоће
- развија свест да се и остали боре са сличним проблемима.¹³

13 Tanja Zelenika, *Biblioterapija za osobe treće životne dobi* (diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2020), 9 <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:995815> (preuzeto 18. 4. 2022).

Библиотекар као библиотерапеут

Велику полемику у јавности изазива сам термин библиотерапија. Да књиге могу помоћи читаоцу, многи ће се сложити, али спорно је питање ко могу бити библиотерапеути и треба ли се овакав облик рада спроводити у склопу библиотека.¹⁴ У пракси термин библиотерапија не даје увек јасну слику о томе ком подручју метода припада – да ли је то простор психологије, психотерапије или психијатрије, или је пак реч о простору педагога, наставника и библиотекара или свих њих заједно.¹⁵

Библиотекари код нас тек почињу да промишљају могућности деловања у подручју библиотерапије. Сматра се да немају довољно знања да би се бавили библиотерапеутским радом, јер им најпре недостаје добра теоријска анализа која би осмислила до ког нивоа област књиготерапије може бити библиотечки посао.¹⁶ Овде се поставља питање колико су библиотекари спремни да се баве психолошким аспектом своје професије? С једне стране, психолози су неопходни у свакој библиотеци, али не поседују довољно знања из библиотечке професије. А с друге стране, библиотекари не воле да мењају своју устаљену праксу рада, недостаје им амбициозност и мотивација како би се прилагодили потребама савременог друштва. Многи библиотекари, који раде са корисницима себе сматрају психолозима, а при том не усавршавају своје знање и компетенције неопходне за психолошку професионализацију библиотечке делатности. Мало је и курсева, семинара, округлих столова и конференција посвећених психолошком аспекту библиотекарства. У Србији постоје два таква акредитована семинара чије су ауторке Јелена Бенић и Јелена Јовин. Формално образовање у Србији, такође потпуно занемарује психолошку сферу, док је образовање библиотекара у Русији знатно другачије. Више пажње усмерено је на психолошки аспект у библиотекарству, па су тако разрађени самостални курсеви (Библиотечка комуникација, Библиопсихологија, Психологија читања итд.) и оформљене

14 Sanja Milovac, *Biblioterapija* (diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2014), 63. http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4739/1/Sanja%20Milovac_Diplomski%20rad.pdf (preuzeto 24. 5. 2022).

15 Isto, str. 7.

16 Драгослава Родаљевић, „Библиотерапија и библиотекари”, *Корак библиотеке*, бр. 5 (2020): 173.

су специјализације: библиотекар-психолог, библиотекар-социолог, информационо-психолошки консалтинг.¹⁷

Када говоримо о библиотекару као библиотерапуту који се бави психолошким аспектима своје професије, као и психолошким профилима, односно типовима корисника, неопходно је поменути и соционику – младу науку коју је 1978. године утемељила Литванка, А. Аугустинавичјуте, на основу типологије Карла Јунга који у свом делу *Психолошки типови* описује осам типова. Конкретизујући његову поделу људи на интровертне (окренуте унутрашњем свету) и екстровертне (окренуте спољашњем свету) и основне психолошке функције – мишљење, осећање, интуиција и опажање, А. Аугустинавичјуте је као крајњи продукт добила шеснаест типова личности у законитости дуалитета.¹⁸ Она соционику дефинише као „науку о шеснаестотипској природи људи и закономерностима односа између њих”.¹⁹

Свакако, није довољно само волети књиге и познавати литературу како би се водиле радионице читања. Јасно је да је улога библиотекара веома важна јер они на креативан начин воде програме читања. Развојна или интерактивна библиотерапија је простор где би библиотекар, учитељи, професори и социјални радници могли да делују. Простора има и за остале који имају жељу да у људима изазову различите психолошке процесе, тако што користе спој уметничких текстова и свакодневних тема. На почетку је јако важно упознати се са психолошким аспектом групе, осмислити програм за вођење радионица и одабрати адекватну литературу која одговара циљној групи. Дакле, реч је о зближавању и размени идеја и осећања. Библиотерапеут је данас „професионалац који поседује изванредна знања и из области књижевности и из области психологије, а разуме се и у групну динамику”.²⁰ Како би

17 Јелена Бенић, „Психолошки аспект библиотечке делатности”, *Гласник Народне библиотеке Србије*, бр. 18 (2016): 179.

18 Више о томе: Јелена Николајева Исајева, „О соционичкој библиопсихологији и соционичкој библиотерапији”, у *Библиотека као ојледало васељене*, приредио Добрило Аранитовић (Београд: Службени гласник, 2009): 543-556.

19 Јелена Николајева Исајева, „О соционичкој библиопсихологији и соционичкој библиотерапији”, *Библиотека као ојледало васељене*, прир. Добрило Аранитовић (Београд: Службени гласник, 2009): 547.

20 Наталија Томовна Огенесјан, „Библиотерапија као средство самоактуелизације психичких стања”, *Библиотека као ојледало васељене*, прир.

спровођење библиотерапије било успешно неопходна је додатна и стална едукација библиотекара. У недостатку образовних курсева и семинара, који би библиотекарима пружили адекватно усавршавање из области библиотерапије, не треба занемарити могућност сарадње библиотекара и психолога, професора, социјалних радника, педагога. Уколико библиотекари поседују жељу и амбиције да се баве библиотерапутским пословима, онда треба да се упусте у дуг процес путовања кроз различите сфере знања и константног стручног усавршавања. Али, са друге стране, могу бити и посредници, односно могу пронаћи одређене професионалце из области психологије, књижевности, социологије који ће водити библиотерапеутске радионице. Особа која води радионицу треба да буде ведра, приступачна, стрпљива и комуникативна, а атмосфера на радионицама опуштена. Дobar библиотерапеут је онај који има жељу да помаже другима.

На основу сарадње Народне библиотеке Ужице и Дома за старе на Забучју и разговора библиотекара са радним терапеутом, настала је идеја о примени библиотерапије у Дому у време пандемије. Наиме, дошли су на идеју да књигом покушају да орасположе кориснике Дома, али и да им пруже могућност да се суоче са новонасталом ситуацијом. С обзиром на то да су библиотекари имали велику жељу да помогну, али нису имали искуства и довољно знања из области психологије и библиотерапије, дошли су на идеју да пронађу стручњаке (психолога и професорку књижевности), који ће програм водити. Идеја да се укључе и свештеници дошла је касније, када се, у разговору са радним терапеутом, сазнало да је велики број корисника окренут вери и религији и да би их заинтересовали и текстови религиозног карактера. Заједничким снагама одабрана је адекватна литература и осмишљене су теме за радионице. Сарадњом је постигнута примена, не само једног вида библиотерапије, већ је спојена клиничка и развојна библиотерапија, а комбинована је и условна подела библиотерапије – изабрана је литература са одређеним циљем, да им се укаже на одређене проблеме и како да постигну стање оптимизма, али и она без икаквог циља, која има је поправила расположење.

Добрило Аранитовић (Београд: Службени гласник, 2009): 541.

Примена библиотерапије у Дому за стара лица у Ужицу

Особе смештене у Домовима за стара лица имају осећај социјалне изолације па се самим тим ограђују и одстрањују од друштва. Из тог разлога се код њих примењује библиотерапија коју спроводи радни терапеут. Обично се праве групне радионице са лицима која показују интересовање за читање. Примена библиотерапије за особе треће животне доби један је од примера бриге о старима, и она се издваја од осталих облика библиотерапије. Неки од облика су и писање дневника или аутобиографије, музичка терапија и ликовна терапија.

Неретко, Домови за стара и одрасла лица у Србији имају сопствене библиотеке. Међутим, главни проблем тих библиотека је неадекватан простор, јако скроман фонд, недостатак техничке опреме и стручног особља. Стога је веома важна сарадња са библиотекама у окружењу.²¹ Дом за старе на Забучју поседује библиотеку у склопу радно-окупационе терапије²² која има добру сарадњу са Народном библиотеком Ужице. Углавном се та сарадња сводила на бесплатне чланарине и услуге, као и поклоне у виду књига и богаћења фонда њихове библиотеке.

У децембру 2021. године започет је пројекат под називом „Библиотерапија у Дому за стара лица”. Трајао је до краја фебруара наредне године. На основу спроведеног истраживања међу корисницима и разговора са радним терапеутом Драганом Стевановић, дошло се до закључка да је потребно организовати програм који ће станарима поправити расположење у време пандемије COVID-19. Без икакве сумње, они су трпели највећа ограничења и забране, јер је процењено да спадају у групу највећег

21 Сњежана Фурунџић, Милена М. Милинковић, Сања З. Сланкаменац, „Библиотеке у домовима за стара и одрасла лица установе Геронтолошки центар Београд”, *Башџина*, св. 45 (2018): 89-107.

22 Радно-окупациона терапија има за циљ психосоцијалну и функционалну рехабилитацију. Основни циљ је очување и унапређење потенцијала особе. Радним активностима се утиче на одржање покретљивости, побољшање моторичких способности, посебно после болести или повреда. Такође, радним активностима утиче се на задовољење људских потреба, посебно потребом за припадношћу, уважавањем, самопоштовањем и поштовањем. Према: http://www.gerontoloski-kg.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=36&Itemid=133 (преузето 20. 6. 2021).

ризика. Увођењем ванредног стања у Србији, 2020. године, забрањене су им посете и излазак из установа, а изузетак су чиниле само одлазак у болницу или другу здравствену установу. Изолација, према истраживањима, умногоме је утицала на њихово ментално и физичко здравље. Како није било могуће реализовати пројекат у самом Дому, примена библиотерапије путем видео позива преко Zoom апликације, у том тренутку била је прави „лек за душу”.

У почетку, постојала је бојазан да корисници Дома неће лако прихватити овакав начин вођења програма, с обзиром на то да старије особе теже прихватају технолошке иновације. Међутим, испоставило се да је њима, у периоду изолације, било потребно да неко на њих обрати пажњу на било који начин, па проблема око прихватања вођења онлајн програма није било. Неадекватна техничка опрема у Библиотеци и слаба интернет конекција у Дому, указивала је на то да може доћи до проблема у реализацији програма. Међутим, већих сметњи није било, а оне мање (прекид интернета, слабији звук и слика) брзо су решаване.

Пројекат је реализован у сарадњи са психологом, свештеницима Српске православне цркве, професорком српског језика и књижевности и ученицима Медицинске школе у Ужицу. Одржано је укупно 26 радионица (осам са ученицима, девет са психологом и девет са свештеницима). Од укупног броја штићеника Дома којих је, у том тренутку било око 80, радионицама је присуствовало њих 20, а неки су повремено бирали радионице које су им више пријале.

Терапија поезијом

Књижевна дела можемо посматрати као превентивна средства у доживљавању и проживљавању сопствених емоција. Као најбоља литература за рад с корисницима истичу се уметнички текстови – поезија, драма, роман, приповетка... С обзиром на то да су корисници старе особе, као најделотворнија показала се поезија која активира делове мозга повезане са меморијом и кратке приче које могу да утеше и изазову самопосматрање.

Поезија додирује душу читалаца много дубље од других облика литературе. Без увода и неважне приче одмах говори о суштини и открива дубок увид у осећања. Читање поезије има опуштајуће дејство и инспирише људе да се надају бољем у животу. Предност је што се не очекује никакво предзнање и анализа. Читајући поезију стари постају свесни својих потенцијала и почињу да схватају своја унутрашња размишљања. Овај метод омогућава им да истражују своја осећања и да дођу до суштине, на који начин се та осећања односе на њихове тренутне животне околности.

Велику улогу у организацији и спровођењу радионица имали су библиотекари. Уз консултације са психологом и професорком српског језика и књижевности бирали су литературу адекватну за читање старијим особама. Психолог је указала на неопходност дела која буде оптимизам и одвлаче од тужних мисли и свакодневног досадног окружења, па су библиотекари у ту сврху бирали хумористичку литературу која ће изазвати осмех и добро расположење. С друге стране бирана су књижевна дела где они могу да препознају свој проблем и трауматску ситуацију, као и образац изласка из таквих ситуација – текстови где су описане ситуације сличне околностима у којима се налазе, како би се постигао јачи терапеутски ефекат. Водило се рачуна да песме и приче, па и драмски текстови буду кратки и њима разумљиви. Интерпретатори овог дела програма били су ученици Медицинске школе у Ужицу, чланови Рецитаторске и Драмске секције. Укључило се око 30 ученика, а програм је осмишљавала професорка српског језика и књижевности Валентина Златановић Марковић.

Одабир интерпретатора овог дела програма није случајан, с обзиром на то да је већина стручњака сагласна да је библиотерапија „наука на граници медицине и библиотекарства”.²³ За обављање послова медицинске струке, поред знања и вештине, потребно је развити осећај према пацијенту, односно старој особи. Шетњом кроз стихове Љубомира Симовића, Момчила Тешића, Душка Радовића, Милоша Црњанског, затим Десанке Максимовић, Мирослава Антића, Иве Андрића и Исидоре Секулић, као и наше народне лирске поезије, ученици су подсетили наше најстарије суграђане на добру поезију, а самим тим поправили њихово расположење.

23 Н. В. Аверјанов, „Лек за душу: примена библиотерапије у библиотеци”, *Корак библиотеке*, бр. 2 (2017): 130.

Поезија Десанке Максимовић има моћ лековите промене, кроз топлу реч љубави која све превазилази, свему превасходи, у свему преовладава. То је Слободан Ж. Марковић у својој критици „Поезија Десанке Максимовић” лепо описао: „У њеним песмама воли се живот, радује живљењу и људски страхује од смрти, ори се смех и цвили туга, пружају руке ка извесности и стрепи у очекивању одгонетања тајни. Управо тим супротним половима расположења и осећања налазе се полазишта емотивних нити чијим је амплитудама треперења прожето биће песникиње, које је везују са животом и са људима”.²⁴

„...Само сам ја преживела
смрт вољених бића,
и много ми се драгих пријатеља
изгубило у дубини мрака,
преживела низ издаја, и клевета,
и растанка,
и опет ми се хоће
сунца и света”.²⁵

Опхрвана човековим страдањима она је увек проналазила начин да се одржи. Читајући њену песму „Човек”, корисници су схватили колико је снажна људска везаност за живот, па и у најтежим тренуцима.

Стихови песме „Плави жакет” Душка Радовића и његова разиграна љубав са девојком Васиљевић Цветом, кориснике је раздрагала и вратила у младост. Интерактивно су учествовали препричавајући своја лична искуства на тему љубави. Песма „Ex Ponto” Иве Андрића настала је као плод горког искуства самоће и страха двадесеттворогодишњег младића који се нашао у тамници од јесени 1914. до половине 1915. године. Ова лирска проза је разговор песника са душом: „Нерањиви су само они који ништа немају...”²⁶

24 Слободан Ж. Марковић, *Поезија Десанке Максимовић* (Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1990), 10.

25 Десанка Максимовић, *Избор из поезије* (Пирот: Pi-press, 2012), 72.

26 Иво Андрић, *Ex Ponto* (Београд: Књига Комерц, 1995), 81.

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ

На основу прочитаних делова песме, корисници су схватили да у животу сваког човека постоје тешки тренуци и да сваки човек има право да пати, тугује, плаче. Такође, човек има у себи и довољно снаге да превазиђе све своје слабости. Потребно је да има свест да је све пролазно и да ће се после кише појавити сунце и да Бог није заборавио ниједно људско биће.

Субјективни тон исповедања Андрић подиже на ниво универзалног људског искуства, те се проналазимо у његовим стиховима и понекад имамамо осећај тескобе и тамнице. Појавом вируса COVID 19, у свима нама појачано је осећање тескобе, одвојености од света и људи, самоће, тишине и ћутања. Андрић својим стиховима помаже да се све то превазиђе. Тему за своје приповетке Лаза Лазаревић је преписао из живота. Све имају реалну основу. Стварност је преламао у свакој прози кроз призму своје душе, која је најчешће била идеалистичке природе. Ликови одишу пуном снагом живота. Порука Лазаревићевих прича је да се све препреке могу превазићи заједништвом, односно да је човек човеку најпотребнији.

Ученици су имали запажену улогу јер су подсетили да су велики умни људи тешке животне ситуације превазилазили читањем, писањем, размишљањем и да читање поезије оплемењује душу. Представљали су се и глумом, читајући драмске текстове, па су станари имали осећај да присуствују онлајн представама. Међу ученицима било је и чланова хора и радионице су често завршавали весело уз песму, што је додатно чинило да се боље осећају. Текстови су понекад изазивали осећај туге и сете, а чешће радости и смеха.

Читање поезије и прича одржавало се једном недељно у трајању од 30 до 45 минута. Након прочитаног, без притиска, корисници су могли да поделе утиске и размишљања. Потврду да им радионице пријају добили смо од радног терапута и управнице Дома Слађане Рогих, али и од самих станара који су увек имали спремна питања и показивали жељу да учествују, па су и сами припремали песме које су рецитовали. Циљ радионица био је да се постигне психолошко оздрављење и изазове емоционални одговор на прочитано, као и само уживање.

Радионице са психологом

Старији људи се суочавају са посебним изазовима физичког и менталног здравља које треба препознати. Често старије особе, иако то није нормалан део старења, оболевају од депресије,²⁷ анксиозности²⁸ и деменције.²⁹

Свако од ових стања може изазвати велику патњу и довести до нарушеног функционисања у свакодневном животу. Узроци оваквих психичких стања могу бити разни, а један од њих је смештај у Дом за старе. Често тај догађај буде окидач за покретање ових болести.

27 лат. *depressio* = спуштање, опадање, снижавање. У психијатрији депресија подразумева тежак психички поремећај који обухвата опште снижење животног тонуса, губитак апетита и интересовања, непрестану забринутост, несаницу, успореност мишљења, затим безвољност, обесхрабреност, потиштеност, умор, осећање снажне туге, безнадежности, мање вредности и осећање празнине. Често је удружена са анксиозношћу. Према: Жарко Требјешанин, *Речник њсихолоије* (Београд: Агапе књига, 2018), 121.

28 лат. *anxietas* = узнемиреност, забринутост. Лебдећи дифузни страх, тескоба. Анксиозна особа је често испуњена осећајем безразложне стрепње, узнемирена и обузета црним слутњама. То је страх који нас ономогућава да обављамо свакодневне активности. Према: Жарко Требјешанин, *Речник њсихолоије* (Београд: Агапе књига, 2018), 40.

29 лат. *dementia* = суманутост, лудило. Сечено свеопште, прогресивно и неповратно пропадање интелектуалних способности. Како психолог Александра Брковић објашњава, деменција представља губитак памћења који је стечен. То је губитак интелектуалних капацитета са нагласком на поремећај памћења, мишљења и понашања које у великој мери ометају обављање свакодневних активности особе. То је процес који траје и може да се успори одређеним лековима и вођењем активног живота. Према: Жарко Требјешанин, *Речник њсихолоије* (Београд: Агапе књига, 2018), 119.

Смештајем у Дом, старије особе имају осећај одбачености од својих најближих и искључености из друштва, а принудна изолованост којој су били изложени током пандемије појачала су негативна осећања. Због тога се дошло на идеју да се укључи психолог.

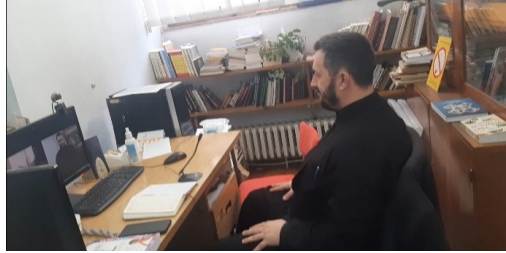
Одржано је девет радионица са психологом. Вођени идејом ауторке Тање Шешум у књизи „Исцелите се... читањем: књиготерапија као лек за душу и тело” радионице са психологом су реализоване као тематске целине: *Срећа, радоси и љубав; Смех као лек; Живети овде и сада; Дејресија; Сирахови, анксиозности, њаника; Сирес; Деменија – заборавности; Осећање кривице и стида; Слободне активности* (индивидуални разговори, питања итд.). Уз помоћ прилагођене литературе, психолог Александра Брковић, водила је разговоре са њима и давала препоруке за читање, али је и корисницима остављала простор да теме сами бирају.

Радионице посвећене одређеним болестима, односно емоционалним стањима, имале су едукативни карактер. Објашњено им је како могу да препознају одређене болести и стања, али се већи део односио на причу о самопомоћи, односно превенцији – шта они могу да ураде како би себи помогли да до одређених стања не дође. Циљ је био да се упознају са оним што може да их задеси, како би на време превентивно реаговали, а уколико већ јесте, како себи да помогну. Навела их је да размисле о начину живота који воде и колико је важна физичка и ментална активност: решавање укрштених речи, играње шаха, читање књига...

Подстакла их је да позитивно гледају на ствари и да смехом и добрим расположењем превазилазе проблеме, јер смех позитивно утиче на психофизичко стање и може помоћи у очувању памћења и смањењу стреса. Поручила им је да не размишљају превише о прошлим догађајима, као и да не брину због онога што их у будућности чека, већ да се труде да уживају у садашњем тренутку – пронаћи ситна задовољства која ће им испунити дан и тако ће осећај доброг расположења потрајати. „Обављање свакодневних животних задатака крије у себи лепоту живљења и може представљати непоновљиви ужитак. Бити овде и сада, значи уживати у моменту који је неповратан. Пронађите лепоту у свакодневним пословима и будите захвални за сваки уздах и покрет који начините, јер је тај тренутак непоновљив.”³⁰

30 Речи психолога Александре Брковић посвећене корисницима Дома за старе

Свака радионица са психологом одржана је једном недељно у трајању од 45 минута до сат времена и подстакла је на размишљање и жељу за следећим разговором. Поједини корисници имали су потребу за индивидуалним разговором, па је једна недеља (радионица) посвећена томе у склопу слободних активности.

Интерактивни разговори са свештеницима

Духовност даје смисао значењу живота. Уско је везана за религију али може означавати и душевно стање у којем човек своју пажњу окреће према ономе што се налази у његовом непосредном окружењу.³¹ Бројне истраживачке студије доказале су везу између вере, побожности и здравља, као и да се духовност повећава након средњих педесетих година.

Психијатар Мартин Џонс (Martin Jones), са Универзитета Харвард, проучавањем везе између вере и оздрављења, каже: „Потпуно објаснити како долази до учинка духовности на здравље није толико важно. Исто тако, ми не разумемо механизам деловања многих лекова. Али знамо, посматрајући узрок и учинак, да они делују. Слично томе, ми можемо видети учинке личне духовне свести на коначни резултат, па према томе, зашто је не користити? То је попут плацебо дејства. Веровање. То је врло снажна снага”.³²

Како станари Дома нису у могућности да присуствују организованим религијским обредима, а вођени дефиницијом Бенцамина

на Забучју, радионица „Живети овде и сада”, јануар 2022.

31 Tanja Šešum, *Iselite se... čitajući : Knjigoterapija kao lek za dušu i telo* (Beograd: Esotheria, 2018), 171.

32 Ivo Belan, „Zašto doktori sada vjeruju da vjera liječi”, *Online Vijesti, Zabava, Religija i medicina*, 22. 11. 2015. <https://www.vijesti.me/zabava/153595/zasto-doktori-sada-vjeruju-da-vjera-lijeci> (preuzeto 12. 5. 2022).

Раша, да *Библију* и друге верске списе треба користити у терапеутске сврхе, дошло се на идеју да овај део програма, односно интерактивне онлајн разговоре воде свештеници Српске православне цркве у Ужицу (Владимир Дуканац, Душан Томић, Милан Луковић, Милић Драговић, Љубан Петровић). Одржано је девет радионица, а неке су биле посвећене празницима. Период реализације обухватао је време новогодишњих и божићних празника. Празници се доживљавају као време када са блиским особама размењујемо честитке, па су радионице за циљ имале да корисницима пруже садржај који ће им помоћи да изађу из колотечине свакодневног и да им пруже осећај припадности заједници у којој живе. Помирење са самим собом комбиновано са молитвом пружа им утеху и осећај повезаности са другима.

Беседе свештеника, разговори са њима, као и читање светоотачке литературе, може и те како помоћи старим особама у поправљању расположења и тражењу смисла и начина за превазилажење одређених проблема. Свештеници су прочитали неке приче, које су на њих оставиле утисак:

– „Јосиф у Египту”³³ – прича о пророку Јосифу који је био једанаести од дванаест синова Јаковљевих. Браћа су га због љубоморе продала и он је одведен у Египат где је робовао, а касније га је египатски фараон примио на двор и поставио га за управника краљевства, постао је најутицајнија особа у Египту. На крају је својој браћи опростио и целу породицу преселио у Египат. Прича говори о праштању и да не треба бурно реаговати на осуде других, већ бити стрпљив и реаговати промишљено и смирено.

– „Прича о добром Самарићанину”³⁴ – иако су Самарићани и Јевреји били у непријатељским односима, прича говори о добром Самарићанину који је помогао рањеном Јевреју, онда када се то очекивало од припадника његовог сопственог народа. Поука је да треба да будемо праведни и искрени и да добра дела треба увек чинити и пружати помоћ без обзира коме је она потребна. Да се

33 Дмитар Луковић, *Библијска чиианка: основи веронауке* (Чачак: Легенда, 2005), 35. Информације о Јосифовом животу се могу читати у *Библији*, Књига постанка, од 30 до 50 главе.

34 Еванђеље по Луки, 10: 25-37 (превод Вука Караџића) - Јеванђеље по Луки једно је од четири канонских јеванђеља и трећа књига Новог завета у *Библији* (или *Светом Писму*).

ближњима, поред породице и пријатеља, сматрају они који су према нама милостиви. Овом причом су корисници наведени да размишљају о томе кога сматрају ближњим, да су то они са којима проводе највише времена, односно особље и корисници Дома.

– „Бог се брине за сиромашне”³⁵ – прича говори о дечаку по имену Стево, о губитку члана породице, односно оца и о томе да он остаје са мамом и млађом сестром да живи у немаштини. На дан Божића он пише писмо у коме се моли Богу да им да мало хране, лутку за његову сестру и једну лепу књигу за њега. Писмо је послао без поштанске марке, а адреса је гласила „Боги на небу”. Поштар је писмо пронашао у сандучету и прочитао га, па је решио да заједно са својом женом награди Стевину породицу. Одneo је све оно што је Стево у писму тражио и обећао да ће на сваки Божић од њега добијати топлу и свежу храну. Ова прича показује колико је моћ молитве јака, а у исто време говори о доброти, милости и даривању.

– „Прича о блудном сину”³⁶ – прича говори о млађем сину који од оца узима свој део имања, продаје га и са новцем одлази од куће где доживљава неуспех за неуспехом, а пошто потроши сав новац због блудног начина живота, враћа се кући где га отац дочекује са великодушношћу коју није заслужио. Пошто се старији син побунио отац му одговара да је син, односно његов брат био мртав, а сада се вратио. Поука је да је у животу јако важно покајати се за учињене грешке, али и да са друге стране, онима који се искрено кају, треба и опростити.

После сваке прочитане приче било је реакција, понекад одушевљења, а понекад чак и суза. Постављали су бројна питања на основу прочитаног, а одговоре су добијали тако што су им свештеници причали одређене анегдоте, учећи их тако да некада нема идеалних одговора на одређени проблем, већ да их треба тражити у прочитаном и кроз проживљене ситуације. Када се читалац идентификује са животним искуствима лика или неком ситуацијом из књиге схавата да није усамљен у тешким околностима и да из тих ситуација постоји излаз.

Интерактивни разговори са свештеницима одржавали су се једном недељно у трајању од 45 минута. Циљ ових разговора био је

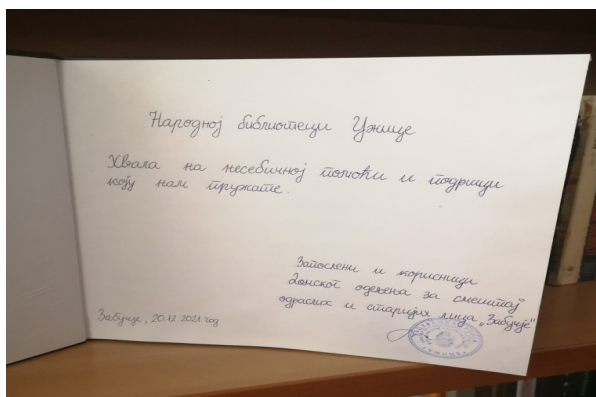
35 *Веронаука живоїа*, прир. Љубомир Ранковић (Шабац: Глас цркве, 2003), 155.

36 Еванђеље по Луки, 15: 11-32 (превод Вука Караџића).

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ

да корисници Дома науче да прихвате своју ситуацију, да са собом и другима поступају на другачији начин и да задрже осећај мира и истрајности у суочавању са проблемима. Овај вид програма за њих је представљао терапијску молитву. Показали су велико интересовање за црквене обреде и обичаје који се код нас спроводе. Разговарали су о посту и начину на који се пост спроводи, па су их упућивали на значај исхране у њиховим годинама, али и на оно најважније што пост подразумева, а то је пружање и примање љубави, праштање и чињење добрих дела.

По завршетку радионица корисници Дома изразили су жељу за поновним сусретом, у нади да ће оваквих пројеката бити више и да ће друштво у целини кроз овај пример осмислити програме који ће водити бригу о старима. Најављено им је спровођење анкете, где ће у великој мери моћи да се измери учинак реализованих радионица, а на основу тога размотрити и евентуална даља сарадњу и спровођење библиотерапије у Дому као редовног програма Народне библиотеке Ужице. Водитељи су у први мах страховали да се корисници неће снаћи, али ипак су са лакоћом прихватили коришћење нових технологија у спровођењу библиотерапије. Иако навикнути на контакт лицем у лице, на крају кроз реализоване активности обogaћени су једним новим искуством.

Закључак

Као терапеутско средство књиге су се користиле још у старим цивилизацијама, али и поред тога, библиотерапија је данас методологија која се и даље развија. Уколико се осврнемо на „златна правила” која је формулисао Шијали Рамамарита Ранганатан, а на којима почива библиотечка делатност, као и на слоган Н. А. Рубакина и Ш. Р. Ранганатана: „Сваком читаоцу – његова књига”, јасно је да је најважнија одлика библиотека брига о кориснику. Императив библиотерапије је различит приступ кориснику и адекватан одабир литературе. „Исправно одабрана књига готово исто је важна као правилно одабран лек”.³⁷ У том смислу, потребно је развити психолошке аспекте библиотекарства, и у формалном образовању, и путем конференција, семинара, стручних текстова на тему библиотерапије.

Библиотекарима који желе да се баве библиотерапеутским радом неопходно је стално стручно усавршавање. Да би библиотерапија заживела, потребно је да буде призната као самостална терапеутска метода. У свету (САД-у, Великој Британији, Русији) библиотерапија се нешто брже развијала, док код нас предњачи земља у окружењу, Хрватска. Као пример добре праксе у спровођењу библиотерапије у Србији, издвојила се Народна библиотека у Краљеву. Године 2015, поводом Светског дана књиге, на градском тргу организовала је књиготерапију. Љубитељима књиге и читања придружили су се лекари Медицинског центра „Студеница” који су уместо лекова суграђанима преписивали књиге. У Златиборском округу, отворена је болничка библиотека, а болница у Пријепољу је у оквиру неуропсихијатрије, отворила огранак градске библиотеке „Вук Караџић”, са циљано одабраним књижевним делима која се користе у свакодневном раду на побољшању здравља пацијената. У оквиру терапије спроводи се и на Институту за ментално здравље у Београду, у Дневној болници за адолесценте.

Поред групне и породичне психотерапије, терапијске заједнице, радне и арт терапије и фитнеса, примењује се и библиотерапија која обухвата планско читање и психолошку

37 Даница Савић, „Настанак, развој и значај библиотерапије”, *Библиоотекар*, бр. 2 (2021): 16.

обраду одговарајуће литературе и текстова у третману особа са емоционалним или менталним тешкоћама.³⁸ Када су у питању стручни текстови и семинари из области библиотекарства, а који се баве темом библиотерапије и психолошких аспеката библиотечке делатности, треба споменути ауторку Јелену Бенић. Ипак, библиотерапија се код нас веома споро развија. Нема довољно едукативних садржаја и стручних радова који би библиотекарима пружили могућност да се у овом правцу развијају. Катедра за библиотекарство и информатику на Филолошком факултету, требало би да обогати свој садржај по узору на модел образовања који се спроводи у Русији. Такође, сарадња са другим установама и стручним лицима показала се као добра пракса и може помоћи да се развој библиотерапије убрза.

Када је у питању брига о старим особама, друштво у целини треба више пажње да посвети организовању културних и едукативних програма намењених управо особама трећег животног доба како би се побољшао квалитет њиховог живота. Управо је то био циљ пројекта „Библиотерапија у Дому за стара лица”.

Литература

1. Аверјанов, Н. В. „Лек за душу: примена библиотерапије у библиотеци”. *Корак дигиталне библиотеке*, бр. 2 (2017): 128-148.
2. Anderson, Hefziba, *Biblioterapija, ili mogu li nas knjige usrećiti?*, 12. 8. 2019 <http://www.glif.rs/blog/biblioterapija-ili-mogu-li-nas-knjige-usreciti/> (преузето 12. 5. 2022).
3. Андрић, Иво. *ExPonto*. Београд: Књига Комерц, 1995.
4. Belan, Ivo, „Zašto doktori sada vjeruju da vjera liječi”. *Online Vijesti, Zabava, Religija i medicina*, 22. 11. 2015. <https://www.vijesti.me/zabava/153595/zasto-doktori-sada-vjeruju-da-vjera-lijeci> (преузето 12. 5. 2022).

³⁸ Љиљана Симић, *Улога библиотеке у библиотерапији*, Стручна библиотека Института за научне информације ВМА [file:///C:/Users/korisnik/Downloads/biblioter%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/korisnik/Downloads/biblioter%20(2).pdf) (преузето 28. 3. 2022).

5. Бенић, Јелена, „Психолошки аспект библиотечке делатности”. *Гласник Народне библиотеке Србије* бр. 18 (2016): 171–181.
6. *Biblija ili Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta*. London: Biblijsko društvo, 1974.
7. *Веронаука живоїа*. прир. Љубомир Ранковић. Шабац: Глас цркве, 2003.
8. Zelenika, Tanja, *Biblioterapija za osobe treće životne dobi*. Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2020, dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:995815> (preuzeto 18. 4. 2022).
9. Исајева, Јелена Николајевна, „О соционичкој библиопсихологији и соционичкој библиотерапији”, у *Библиоїека као оїлегало васељене*, приредио Добрило Аранитовић. Београд: Службени гласник, 2009: 543–556.
10. Кулцер, Гудрун. *Библиоїечке услуге за особе иїрећей живоїної годџа: иїонуде за сїшарије осоде*. Београд: Народна библиотека Србије, 2017.
11. Луковић, Дмитар. *Библијска чиїанка : основи веронауке*. Чачак: Легенда, 2005.
12. Максимовић, Десанка. *Избор из иїоезије*. Пирот: Pi-press, 2012.
13. Марковић, Слободан Ж. *Поезија Десанке Максимовић*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1990.
14. Milovac, Sanja. *Biblioterapija*. Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2014. Dostupno na: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4739/1/Sanja%20Milovac_Diplomski%20rad.pdf (preuzeto 24. 5. 2022).
15. Огенесјан, Наталија Томовна. „Библиотерапија као средство самоактуелизације психичких стања”, у *Библиоїека као оїлегало васељене*, приредио Добрило Аранитовић. Београд: Службени гласник, 2009, 531–542.
16. Radanović, Маја. „Biblioterapija kao edukativna i terapijska alatka i prikaz portretisanja psihopatoloških fenomena u jednom književnom delu, sa posebnim osvrtom na depresiju”. *Timočki medicinski glasnik*, br. 2 (2015) <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0350-2899/2015/0350-28991502106R.pdf> (preuzeto 23. 8. 2021).
17. Родаљевић, Драгослава. „Библиотерапија и библиотекари”, *Корак библиотеке*, бр. 5 (2020): 171–174.

18. Савић, Даница. „Настанак, развој и значај библиотерапије”. *Библиоџекар*, бр. 2 (2021): 9-17. Доступно на: <http://doi.org/10.18485/bibliotekar.2021.63.2.1> (преузето 5. 6. 2022).
19. Симић, Љиљана, *Улога библиоџеке у библиоџераији*. Стручна библиотека Института за научне информације ВМА. Доступно на: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3PNvkizSjIAJ:www.vma.mod.gov.rs/biblioter.pdf&cd=1&hl=sr&ct=clnk&gl=rs> (преузето 28. 3. 2022).
20. Требјешанин, Жарко. *Речник џсихолоџије*. Београд: Агапе књига, 2018.
21. Фурунџић, Сњежана, Милена М. Милинковић и Сања З. Сланкаменац. „Библиотеке у домовима за стара и одрасла лица установе Геронтолошки центар Београд”. *Башићина*, св. 45 (2018): 89-107.
22. Šešum, Tanja. *Iselite se... čitajući: knjigoterapija kao lek za dušu i telo*. Beograd: Esotheria, 2018.

A book as a medicine implementation of bibliotherapy in nursing home for the adult and elderly people in Zabucje

Summary: Public libraries have always represented a gathering place for users of all generations, so over time they tried to organize cultural programs adapted to different age groups. So, in 2021, the Uzice Public Library realized a project on the topic of bibliotherapy for elderly people housed in Nursing home in Zabucje. Bibliotherapy's main goal is that through usage of the written or spoken word, it induces healing, personal growth, or some positive change in human being. It is often used in social work group or group therapy. It has been proven successful with people of all ages, people from and out of institutions, and with healthy people who want to share literature as a tool for personal growth and development. It is often used in nursing homes as a therapy carried out by occupational therapists. Group workshops are usually held with people who show an interest in reading. In this paper, in addition to the very concept of bibliotherapy, it is shown the application in Nursing home in Zabucje. Cooperation between the Library, Medical school in Uzice, Serbian Orthodox Church and a psychologist from the Health Center was established. The goal was to improve quality of life and mood of elderly people

during the isolation caused by coronavirus pandemic. Given that the project could not be implemented in the premises of the nursing home, we came up with an idea that the implementation is carried out via video call, i.e. via the Zoom application.

Key words: Bibliotherapy, elderly people, book, library, Nursing home, librarian, poetry, psychologist, priest, The Bible.

Примљен рукојис 30. јуна 2022.

Исправке рукојиса 12. августа 2022.

Прихваћено за објављивање 16. августа 2022.